

Lucidarius til den moderne Hjemstavnsdigtning har *Jørgen Bukdahl* skrevet som Indledning til Bogen om *Thomas Olesen Løkken* (Hasselbalch 1927). Deri er dog en Række Fejl, som jeg har eftervist i Fyns Venstreblad d. ²²/₇ 1927, hvorfor de ikke skal gentages her.

Blandt *Holbergselskabets* fortjenstfulde Udgaver i 1926—27 hører *Anders Sørensen Vedels Folkevisebog* fra 1591, udgivet i uforandret Optryk ved *Paul V. Rubow*, der i en kort literaturhistorisk Indledning oplyser om det sjældne Værks fremragende Betydning i dansk Literatur. Herunder hidsættes en Del Oplysninger om Udgivelsen af de danske Folkeviser og Studiet af dem, hvorved Arbejder af *Svend Grundtvig*, *Ernst v. d. Recke*, *Axel Olrik* og *Sofus Larsen* omtales. På *Martins Forlag* er i »Dansk Bogsamling« udgivet af *H. Grüner Nielsen* anden Del af »Danske Folkeviser« indeholdende *Historiske Viser* (280 S. Ill. af *Ernst Hansen*). Foruden en indholdsvægtig Indledning findes der bag i Bogen Ordforklaring, Kommentar og en Literaturliste. I den glimrende Kommentar findes en Mængde Oplysninger, som sikkert vil være ukendt for større Kredse af Folket; f. Eks. at Visen om Dronning Dagmars Død er digtet i politisk Øjemed, og at det er Erik af Pommern, der er Tale om i »Indtagelsen af Riberhus«. I det p. t. udkommende *Det danske Folks Historie*, Bind II, har *Johs. Steenstrup* og *Jørgen Olrik* skrevet om Folkeviserne og den danske Middelalderkultur.

Til sidst skal anføres, at man ved at sammenligne en Hjemstavnsdigters Forfatterskab med den pågældende Egn Almuekultur og Folketro ofte kan have Held til at påvise nogle af Forudsætningerne for Digternes Værker. Således er *Thomas Langes* og *Harry Söibergs* Benyttelser af Motiver hentede fra deres Barn-domsegne — henholdsvis ved *Blåvand* og ved *Ringkøbing-Harboøre* — undersøgte og belyste ved Parallelsteder fra samtidige og nyere Optegnelser vedrørende de pågældende Egn Almuekultur og Historie. En sådan Form for literære Undersøgelser forøger ikke alene Forståelsen af det pågældende Forfatterskab, men viser også, hvor meget Folketro og Almueliv kan betyde for Udformningen af et Digtværk (se *Fra Ribe Amt* 1927, 586 ff. og *Dansk Udsyn* 1926, 303 ff.).

17. September 1927.

August F. Schmidt.

Gudmund Schütte: Vor Folkegruppe. Gottjod. De gotiske, tyske, nederlandske, angelsaxiske, frisiske og nordiske Stammer i etnologisk Fremstilling. Første Bind. Aschehoug 1926.

Gudmund Schütte er en mærkelig Mand. Men hvor forfriskende at have en Forsker af hans særprægede Type i vor Midte. Han har i særsynt Grad Intuitionens Naadegave. Hans Tænkning tager ofte den Form, som han selv betegner som »Huskud«; men selvom disse Huskud til Tider kan tage Form af Vildskud, saa indeholder de dog ligesaa ofte virkelig geniale Glimt. Han har paa Etnologiens, Stednavneforskningens og Oldforskningens Veje været en af de store og frugtbare Igang sættere. Han forstod at se og rejse Problemerne. Ikke altid lykkedes det ham at løse dem; men det var han altid selv den første til at indrømme, og hans strenge metodiske, skematiske Opstilling af det mest forskelligartede Stof bragte mange dunkle Ting paa det rene, som ellers vilde have været os uklare. Foruden Intuitionen yder hans forbløffende Kombinations- og Associations-evne ham ogsaa Gang paa Gang store Tjenester. Den kan lede ham ud i Uføre til Tider, det er vist, men den kan ogsaa til andre Tider bevirke, at han paa et eller to nøgne Eksempler kan skimte den bagved liggende Regel, som vi andre kræver 10—12—20 Eksempler paa, før vi kan se den, men som fortsat Forskning og grundigere Underbygning tit og ofte har viist var rigtigt opstillet af Schütte, selvom denne Regel af ham var mere anet end beviist.

Heri ligger maaske ogsaa Forklaringen paa en Kendsgerning, som Schütte næsten i hver eneste Bog, hver eneste Afhandling udstøder høje Klageraab over: »Nu har jeg i 20 Aar hævdet ditten eller datten, men hidindtil har ingen værdigedes at tage denne min Idé op —«. Saaledes lyder hans Jammer ofte. Grunden er tit den, at han selv har nøjedes med den blotte Hævdelse af Ideen, maaske underbygget med 1 eller 2 vaklevorne Eksempler. Hvorfor har han ikke selv taget sine Ideer op til nøjere Behandling og Underbyggelse? spørger den stædige Sceptiker. Tvivleren har maaske staaet sig selv i Lyset ved sin Adfærd, for ofte vilde det vise sig — og har det viist sig — at *hvis* man tog Idéen op til nøjere Beskuelse, saa havde Schütte Ret i sin geniale Gisning.

Det vilde imidlertid være højlig uretfærdigt, om man beskyldte Gudmund Schütte for altid at undlade Underbygningen af sine Paastande. Han har ganske vist ikke altid overholdt den horatsiske Regel om at gemme Værket i 9 Aar, før det blev fremlagt, men han har dog frembragt tilstrækkelig mange Størværker til at kunne gøre Krav paa Mesternavnet. Først Værket om Ptolemæus' Kort. Dernæst en lødige Afhandling som »Ingtypens Udvikling i geografiske Navne og Slægtsnavne«. Disse

Arbejder er typiske for den lødige, jordfaste Side af Schüttes Forskning, og det første har jo ogsaa skaffet ham Verdensberømmelsen. Mange geniale og frugtbare Synspunkter præger ogsaa en Bog som »Hjemligt Hedenskab«, der har vundet ham en stor og velfortjent Folkeyndest herhjemme, skønt den ogsaa har sine »Vildmænd« (som »de hellige H-Stave« o. lign.).

Til den lødigste og frugtbareste Slags af Schüttes Arbejder hører ogsaa det foreliggende Værk. Fortalen, hvori Schütte gør nøgternt Rede for sit Arbejdes Fortrin og Mangler, er en moden Mands og en betydelig Personligheds Værk, enestaaende ved sin bevidste og berettigede sunde Selvhævdelse af sin Forfatters Egenart og hans banebrydende Synspunkter, og ikke mindre enestaaende ved sin aabenhjertige Indrømmelse af egne Svagheder. Kritiken maa nødvendigvis give Forfatteren Ret, naar han mener, at Værket i metodisk Henseende er banebrydende: »Dets Hovedformaal er at byde et planmæssigt Udvalg med planmæssig Ordningsramme, og det gennemfører i Reglen Ordningen til de mindste Enkeltheder med jærnhaard Følgestrængthed. Kan være, at Værkets positive Indhold ikke svarer til Rammen. Selvom en saadan Dom skulde være rigtig, er den dog ikke fældende. Jeg vover at paastaa: hellere et Værk med rigtig Plan og mangelfuldt udfyldte Rubrikker, end et Værk med en uendelig Rigdom af saakaldt »solide« Kendsgærninger i kaotisk Uorden. Den rigtige Orden vil nemlig hurtigt føre til, at Studiet sætter ind paa de rigtige Punkter og retter de mangelfulde Enkeltheder. Medens derimod det rige Kaos af saakaldt »solide« Kendsgærninger altfor ofte vil vise sig at dække over Usoliditet i Bunden. — Udfra saadanne Synspunkter er det, jeg vover at fremlægge mit Værk. Det gør ikke Krav paa at være noget stort Plus til Videnskabens Fond af positive Resultater; det vil yde Rammer og Rubrikker, og Indholdet skal først og fremmest markere disse Rammers og Rubrikkers Plads.«

Et yderst frugtbart og, efter Forskningens Historie at dømme, utvivlsomt rigtigt Synspunkt kommer her til Orde i mandige, djærve og dog ydmyge Vendinger.

Efter et indledende Afsnit om Indøeuropæerne, tages der fat paa den almindelige Del om Gottonerne (Germanerne), der skildres i 8 store Hovedafsnit: Navne, Inddeling, etnisk Stilling, Synskres (indøeuropæiske og fremmede Naboer), gammelt Hjem (»Sydbyrd« eller »Nordbyrd«, Sprog, (Stednavne, Stamme- og Personnavne, Kultur (og Religion) og Historie.

Værket vrimler af glimrende Kildeuddrag med vedføjet Oversættelse, rige Litteraturhenvisninger følger efter hvert Afsnit,

og et stort Sag- og Ordregister (50 Sider) gør det let at finde frem i Stoffet.

Her er ikke blot skabt en nyttig og uomgængelig brugbar Haandbog, men takket være Schüttes klare og direkte Stil, er det tillige en Fornøjelse at læse Bogen med alle dens frugtbare Synspunkter (et Par obligate »Vildmænd«, eller rettere Vilddyr, undtagne: Jeg tænker paa Mammuten og Kamelen).

Et af Videnskabens evigt tilbagevendende Problemer er at opnaa den nødvendige Vekselvirkning mellem Syntese og Analyse, begge lige tiltrængte, om Forskningen skal have Fremgang. Kun sjældent er den syntetiske og analytiske Evne forenede i samme Forskerpersonlighed. Kan være, at Gudmund Schütte har sin Styrke i Syntesen; men godt er det og nødvendigt i den videnskabelige Husholdning at have en Mand, der formaar at give i djærve Ord et klart og sammenfattende Overskue over den analytiske Detailforsknings Resultater, og derigennem være Vejviser for dens videre Gang.

Svend Aakjær.

J. S. Møller: Folkedragter i Nordvestsjælland, udgivet af Foreningen Danmarks Folkeminder og Historisk Samfund for Holbæk Amt. 1926.

Det er et stort og indgaaende Forarbejde, som ligger til Grund for dette Værk, der er bygget paa Studier, dels af selve Dragterne og Dragtdelene i Museet for Kalundborg og Omegn. Museerne i Holbæk, Stenstrup, Nykøbing S. og i Dansk Folkemuseum, dels paa mundtlig Overlevering, indsamlet i Nordvestsjælland, særlig Røsnæs (Refsnæs) Halvøen med de to Sogne Røsnæs og Raklev. I over 30 Aar har J. S. Møller færdedes som Læge paa disse Egne og haft sin Gang i Gaard og i Hytte. Med stor Kærlighed til Emnet har han arbejdet. Med opladt Sind og Sans har han gjort sine Iagttagelser og utrættelig har han spurgt og efterforsket for at faa sine Oplysninger sikkert kontrollerede. Det foreliggende Resultat er da ogsaa særdeles godt: en interessant og grundig Dragtbeskrivelse og nøjagtige Angivelser for Dragternes Anvendelse i alle Livets Forhold, Søgn som Helg, Glæde som Sorg. Af de Dragter, Bogen omhandler, er Røsnæs Kvindedragterne de mest interessante. Det viser sig her som saa mange andre Steder i Landet, at Kvinderne har været de mest konservative, de har ikke saa hurtigt som Mændene fulgt de skiftende Moder, og derfor indeholder deres Dragter adskillige flere og ældre Levn fra svundne Tider. Selvfølgelig er Folkedragterne i Nordvestsjælland lige saa lidt som andre Folkedragter